

„Je mi jedno, že se zapíšeme do dějin jako barbaři“

režie Radu Jude, 2018

TEXT VÍT KOŘÍNEK

HODNOCENÍ 88 %

Vyjádit se k politice a nebyt banální ani svazácky zaslepený je obtížný úkol, ale splnit ho znamená vyhnout se kýči. Autor festivalového hitu Aferim! Radu Jude nic nelakuje na růžovo ani není hysterický. Naopak, k účtování s rumunskými a evropskými dějinami si bere na pomoc humor a ironii. Název filmu pak vychází z výroku poradce rumunské vlády z roku 1941.

Úvahou o dnešním vztahu Rumunů k podílu jejich země na holocaustu nás provází hlavní hrdinka, mladá, nebojácná režisérka Mariana. Ta připravuje velké pouliční představení, jenž má poukázat na masakry oděských Židů v době, kdy město za druhé světové války obsadil maršál Antonescu, ministerský předseda a velitel ozbrojených sil.

Vyprávění se soustředí výhradně na Marianu, její charisma, zápal a intelekt diváka provází koláží citací, argumentačních střetů a absurdních situací spojených s přípravou představení na citlivé téma. Odvážná forma, která vrství učené dialogy a citace a odklání se tak od kompaktní formy filmového dramatu, mohla být překážkou pro uvedení na světových festivalech, snímek ale nakonec zvítězil v Karlových Varech v hlavní soutěži. Mariana řeší osobní starosti, střetává se s komparzisty, a hlavně: musí se vypořádat se zástupcem města. Slizký aparátčík se jí snaží odvést od radikálního záměru a hrozí i odebráním grantu. Mariana ale vytrvává, zůstává korektní diskutérkou a důsledně rozkrývá jeho snahu vše bagatelizovat. Záblesky absurdity přináší úlevu mezi intelektuálními pasážemi, ale čím blíž je velké finále, tím jsou drobné vtípky a pomrkávání mrazivější.

Ve veřejné debatě se dnes mohou i zjevné náckové jevit jako argumentační géniové. Jude ale sebevědomě ukazuje, že v diskusi musíme zachovat svoje nároky, přesnost, respekt k literárním pramenům... a hlavně humor a nadhled.

Žena na válečné stezce

režie Benedikt Erlingsson, 2018

TEXT JAROSLAV KEJZLAR

HODNOCENÍ 80 %

Nový film islandského režiséra Benedikta Erlingssona (O koních a lidech) vypráví příběh čtyřicátnice Hally, která jako bájná hrdinka bojuje (doslova) holýma rukama za záchranu životního prostředí a islandského genia loci. Zarputile přitom pobíhá po nekonečných pláních a vyražuje z provozu stožáry elektrického vedení, aby narušila nešetrné plány zahraničních koncernů.

Při únicích před islandskou policií Halla využívá přírodních úkrytů nádherné islandské krajiny, na kterou jsou i se všemi drony s termovizí její pronásledovatelé krátcí. Při tomto sabotérství ji doslova provázejí zvuky a hlasy islandského folkloru v podobě kapely a zpěvaček v dobových krojích. Hudebníci se jako duchové kulturních zvyků podivně zjevují na pastvinách i uprostřed městských částí, pokaždé takřka bez povšimnutí většiny obyvatelstva.

Režisér Erlingsson s ironickým nadhledem vykresluje nevyhnutelný nástup kultury Západu, sílí zájem zahraničních turistů i hospodářskou politiku země. Zároveň se mu daří zachytit i vnitřní pohled Islandčanů na sebe sama. Je to zejména vyzívání se ve vlastní divnosti a věčná nedůvěra k čemukoliv cizímu, co podle něj drží islandský národ zaseknutý ve stylu života spokojeně uzavřených pastevců. Ten přitom postupně, a tak trochu proti vlastní přirozenosti, přetvářejí po vzoru trendů západní civilizace. S pomocí své tradicionalistické hrdinky a upozorňováním na mizející zvyky Erlingsson popichuje Islandčany, aby při vši otevřenosti okolnímu světu nezapomínali, odkud přišli.

Na střeše

režie Jiří Mádl, 2019

TEXT VIKTOR PALÁK

HODNOCENÍ 68 %

Známe to z bezpočtu filmů: nerudnému staříkovi přivede život do cesty parťák, o kterého nestál, ale který mu pomůže rozčíslnout zažitá stereotypy i traumata, do jejichž pitev by se sám nikdy nepustil. Staříkem je zde vysloužilý pedagog (Alois Švehlík), vítanou překážkou mladý Vietnamec na útěku (Duy Anh Tran), kterému poskytne osamělý muž azyl.

Herec Jiří Mádl, zde podruhé v roli režiséra a scenáristy, se odklonil od dětské optiky svého problematického, ale zároveň sympaticky chápavého debutu Pojedeme k moři a nasadil brýle nerudného muže, který v sobě nese traumata odchodu manželky a syna i komunistické minulosti. S revolucí a nastalou samotou jako by pro něj skončil život, internet je pro něj sprostým slovem a jeho byt pedantsky uklizeným skanzenem. Když mu do života vstoupí mladík v nouzi, působí jejich interakce jako návštěva u mrzutého dědy, na kterého chcete být hodní, ale on jen chodí za vámi, mručí a přerovnává, na co sáhnete. Pak si ale k sobě začnou nacházet cestu...

Mádlův film zdobí cit pro vystižení prostředí i inscenační zručnost, překvapivě dobře působí též „bláznivá“ linie balení zadané sousedky. Švehlík dokáže působit uzavřeně i zahrát zábavně extrovertní momenty svého hrdiny. Film ale také probouzí bezpočet otázek, které nejsou ani v náznaku zodpovězeny, a celkový dojem sráží: proč je tak silné mužovo stigma „bývalého komunisty“? Kde je hranice mezi jeho odstupem k menšinám a jejich pochopením? I s vědomím těchto nedostatků je ale Na střeše zručnou miniaturoou s pozitivním náhledem na svět. Protože ten nekončí, i když se Svět šachu přesune z PNS na internet.